

קונטרס

נועם שיח

שיעורי

הגה"צ אבדק"ק זר"מ

קראסנא

שליט"א

שיחה נעימה

לפרשת משפטים

שיעור הלכה

בגדר יסוד איסור מקח וממכר בשבת

גליון קמ"א

בעזהש"ת

שיעורי הלכה ולקט שיעורי אגדה

שנאמרו ע"י

הגה"צ אבדק"ק ור"מ שליט"א

בבית מדרשינו

קהל עדת קראסנא

ב"פ יצ"ו

1601 44th Street

Brooklyn, NY 11204

אפשר להשיג הגליון

בבית מדרשינו

לקבל הגליון באימעיל, להערות
ולהארות, נא לפנות

noiYamsiach@gmail.com

לתרומות ולנדבות נא לפנות
לאימעיל הנ"ל

וזכות הרבים יהא תלוי בו

כל הזכויות שמורות

Copyright 2023 ©

עץ "חיים" הוא למחזיקים בה

גליונות "נועם שיח" להפצת דבר ה' זו הלכה
נתנדבו ע"י הגבר שם עול לעצמו להחזיק ולפאר
מרבצי התורה ולומדיה

ה"ה הרבני הנגיד

מו"ה חיים הלוי מייזעלס הי"ו

לעילוי נשמת הוריו

מו"ה ר' יעקב ארי' בן מו"ה ר' מרדכי צבי הלוי ע"ה

גלב"ע כ"ח אב שנת תשס"א לפ"ק

וזוגתו מרת צירל בת מו"ה ר' משה הלוי ע"ה

גלב"ע י"ז חשוון שנת תש"נ לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הענינים

ג ..... דרוש לפרשת השבוע

ז ..... שיחה נעימה

דבר הלכה

האם מותר ליקח בשבת איזה דבר הנצרך לו מהחנוני
או מהשמש בביהמ"ד ..... יא

האם מותר לקנות בשבת אצל חנות של נכרי ..... יג

האם מותר לחנוני ישראל למכור לנכרי בשבת ..... יד

האם מותר לישראל להניח ווענדינג מאשין ברשות הרבים
שיפעל גם בשבת ..... יז

דרוש לפרשת בא

**וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם
וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.** (שמות כ"ד, ז)

ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, וצ"ב מה השייכות בין אמירת בני"י נעשה ונשמע לדברי הקב"ה למשה ויקחו לי תרומה.

בפרשת השבוע (שמות כ"ד ז) ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, בתנא דבי אליהו (רבא פ"ז) איתא, **בשעה שאמרו ישראל כל אשר דבר ה' נעשה**

'נעשה' קאי על הזמן שבנ"י הם בארץ ישראל, 'נשמע' קאי על הזמן שבנ"י שרויין בגלות בחו"ל

דכתיב (שה"ש ב' י"א) הגש"ם חלף הלך לו, דבזמן הזה שאנו נמצאים בגלות מארצינו הקדושה חסרים מאתנו מספר שמ"ג מצות שאי אפשר לנו לקיימם כשאינן ישראל שרויים על אדמתם, (ע"י בתפלה למשה מזמור ס"ח פסוק י'), ע"כ.

והנה בגמ' (עירובין י"ג:) איתא, תנו רבנן שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוה לו לאדם

ונראה לפרש בהקדם מה שכ' בישמח משה (פר' תרומה) בשם המפרשים לבאר הא דאמרו ישראל נעשה ונשמע, ש'נעשה' קאי על זמן היותם בארץ ישראל שאז יוכלו לקיים כל המצות בפועל, ו'נשמע' קאי על זמן היותם בגלות בחוץ לארץ דאי אפשר לקיים רוב המצות בפועל, רק בשמיעה שהוא ע"י לימוד התורה, וכמו שכתבו דורשי רשומות בהא

המהרש"א ז"ל בחידושי אגדות (מכות כ"ג):
נמנו וגמרו, היינו שמנו מנין המצות ורבו
הלאוין שהם שס"ה על העשין שהם
רמ"ח, ואם כן קרוב האדם להפסד ורחוק
משכר, ולכן הסכימו שנוה לו לאדם שלא
נברא יותר משנברא, עכ"ד.

שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים
נוה לו לאדם שנברא יותר משנברא, נמנו
וגמרו נוה לו לאדם שלא נברא יותר
משנברא, עכשיו שנברא יפשפש במעשיו,
ואמרי לה ימשמש במעשיו, וביאור

ביאור נפלא למה בבנ"י מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ואצל העכו"ם הוא להיפך

תמים פעלו כי כל דרכיו משפט (דברים ל"ב
ג), ואם כן יש בזה משוא פנים, שבישראל
יהיה תרתי לטיבותא, שמחשבה טובה
מצטרף למעשה ומחשבה רעה אין
מצטרף, ובעכו"ם תרתי לרעותא, והאיך
יתכן דבר כזה.

וביאר השל"ה הקדוש (עשרה מאמרות,
מאמר ט') כי צדיק ה' בכל דרכיו,
דהנה בר ישראל נשמתו אצולה ממקום
קדוש נצר מטע אבותינו הקדושים,
אברהם יצחק ויעקב, וחזקתו הוא חזקת
טהרה, על כן אף שחושב מחשבה רעה
אמרינן דבודאי יתעורר קודם שיבוא
לידי מעשה ויתחרט ולא יעשנה, ולהיפך
במחשבה טובה שחישב לעשות מצוה
ונאנס ולא עשאה, חזקתו שאם לא היה
נאנס היה עושה, ולכן מחשבה טובה
מצטרף למעשה, אבל העכו"ם נשמתן

והקשו המפרשים הלא מפי עליון לא
תצא הרעות, והאיך יתכן שברא
הקב"ה את האדם קרוב אל ההפסד ורחוק
מן השכר, ומתאמריה בזה משמיה
דהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג
זי"ע (הובא בהקדמה בספר נזיר השם) עפ"י מה
שאמרו חז"ל (קידושין ל"ט): מחשבה טובה
הקב"ה מצרפה למעשה, ולפי"ז אצל
קיום מצות עשה יש שני פעמים רמ"ח,
פעם אחת על המעשה ופעם אחת על
המחשבה, משא"כ בלא תעשה לא נחשב
רק המעשה, אם כן שוב נפיש ויותר
השכר על ההפסד, עכ"ד.

והנה כתבו התוס' (שם ד"ה מחשבה)
ובעובדי כוכבים איפכא, מחשבה
רעה הקב"ה מצרפה למעשה, ומחשבה
טובה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ע"כ,
ולכאורה הדבר צריך תלמוד, שהרי הצור

דדוקא בארץ ישראל יש לכל אדם מישראל חזקת טהרה וכשרות, **מה שאין כן בחוץ לארץ** דהדין הוא דאין לוקחין יין וכדומה אלא מאדם המוחזק בכשרות, (והכי קי"ל ב"ר"ד סוף ס' ס"ה), א"כ לפי"ז בחוץ לארץ מחשבה טובה אינה כמעשה, ע"כ.

מסטרא דמסאבא וטמא טמא יקרא, ואצלם החזקה היא להיפך, ועל כן דינן להיפך, עכתו"ד.

וכתב בזה בס' נועם מגדים (פר' פנחס בד"ה לאלה תחלק) דלפי דברי הרמב"ם הל' מאכלות אסורות (פ"ה הל' ח-ופי"א הל' כ"ה)

כשבני ישראל בגלות ונמצאים בבתי מדרשות יש להם חזקת כשרות

עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, ולכן יש לבתי כנסיות שבחוץ לארץ דין ארץ ישראל על שם העתיד, וכיון דהני מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, נחשב כאילו הם על האדמה - אדמת קודש ארץ ישראל, ושפיר זכי הני סבי דבבבל לאריכות ימים.

ועפי"ז ביאר הייטב לב בענין מצות תקיעת שופר של ראש השנה, שהוא להחריד הלב ולעורר ישנים משינתם ויקבלו כולם עול מלכות שמים לשמור ולעשות, וכולם מצויין אז בבית הכנסת ובביהמ"ד, ועל כן הקב"ה מצרף אז מחשבותינו הטובה למעשה.

וזהו שאמה"כ (דברים כ"ט ט'-י"א-י"ב) אתם נצבים היום, בראש השנה בשעת תקיעת שופר, וגם כמשמעו 'היום', בכל יום אפילו בחוץ לארץ, 'כולכם לפני ה' אלוקים' בבית הכנסת, וע"כ 'ראשיכם

אכן בייטב לב (פר' נצבים) כ', ואמנם אני אומר כי לא ניתא ליה למארייהו דלימרו הכי, אלא וודאי גם בחוץ לארץ מחשבה טובה נחשב כמעשה, דעד כאן לא כתב הרמב"ם דבחוץ לארץ אין לאדם חזקת כשרות אלא בהולך בשוקא ובבראי לדבר עם חברו, אבל מה שמקבל עליו לטוב בבית הכנסת או בבית המדרש, אז יש לאדם חזקת כשרות כמו בהיותו בארץ ישראל.

והטעם הוא, עפ"י מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם על האדמה כתיב (דברים י"א כ"א) אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי ליה דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני ליה.

וכתב המהרש"א בביאור הדבר, על פי מה שאמרו חז"ל (מגילה כ"ט.)

ד'נשמע' קאי על הזמן שהם נמצאים בגלות בחו"ל, ונתעורר הקושיא הלא בחוץ לארץ הוא קרוב להפסד ורחוק מן השכר דהרי אין להם לבני ישראל חזקת כשרות לומר שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה שביחד עם המחשבה יהא קרוב לשכר יותר מן ההפסד, **מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה לבנות לו משכן, מקום של השראת שכינה, ובזה נכללו הבתי מקדש מעט בתי מדרשות לתורה ולתפילה שבחוץ לארץ שיש להם דין ארץ ישראל כמו המשכן שהקימו בני"י במדבר, ושוב יש להם לבני ישראל חזקת כשרות** כמו בהיותם בארץ ישראל, ולכן מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, והוא קרוב להשכר יותר מן ההפסד גם בחוץ לארץ.

שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל וכו', שאין לו בשוקא ובבראי חזקת כשרות, עם כל זה בהיותכם עומדים לפני ה' לעברך בברית ה' אלוקיך וגו' לכרות ברית איתו, יש לו חזקת חזקת כשרות, 'למען הקים אותך היום לו לעם' בשביל שאתה מקבל עליך 'והוא יהיה לך לאלוקים' בימים הבאים, הרי זה מהני, כי שם בבתי כנסיות מחשבה טובה כמעשה, עכ"ד.

ובזה אתי שפיר מאמר התנא דבי אליהו, בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע הרי קיבלו בני ישראל לקיים את התוה"ק והמצוות גם בהיותם בגלות בחוץ לארץ, כמו שכ' הישמח משה

שיחה נעימה

מכל בני ישראל, שבלי ספק אלף תודות כמוהו אמרו בני ישראל אחרי הגאולה (גאולת מצרים) ולא נכתבו בתורה, ומבאר דהתורה"ק באה ללמדינו דבר גדול בענין ההודאה של יתרו, דדרך הצדיקים והישרים הוא לחלות ולצפות על טובת חברו ולהתחייב את עצמו עבור חברו, והאדם אשר אינו משגיח ומתפלל רק על עצמו ושמה הוא רק בטובת עצמו הנה זה דבר מגונה.

והמדה שנכתב בתורה לבאר שבח של יתרו שאמר ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים, ענין השבח הזה שאמר יתרו הוא מורה על ששש ושמה בטובת בני ישראל ונתן שבח והודיה עליהם אע"פ שהוא לא היה מזרע ישראל עכ"ז שמה בטובתם ובישועתם, ובאמת הוא מדה

בפרשת יתרו מצינו ששמע יתרו את כל הניסים שעשה הקב"ה לישראל, ואז בא אל משה למדבר אשר חונה שם הר ה', ויש להבין למאן דאמר שיתרו בא לאחר מתן תורה למה נכתב ענין זה לפני פרשת קבלת התורה.

בגמ' סנהדרין (דף צ"ד.) איתא עה"פ (שמות י"ה י') ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם, תני משום רב פפייס גנאי הוא למשה ושישים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה', ודברי הגמרא הם פלא.

ובספה"ק תפארת שלמה (פר' יתרו, בד"ה ויאמר יתרו ברוך ה') כ' וז"ל, והנה יש להתבונן מה הרבותא של שבח הזה של יתרו שנכתב בתורה מה שלא נכתב כמוהו

על בשורה טובה, ויש להבין הרי לעיל כבר כתיב בתוה"ק (בראשית כ"ד ה') ויקוד האיש וישתחו לה', וזה היה כשגילתה רבקה על הבאר שהיא ממשפחתה של אברהם, וכן אצל אברהם אבינו מצינו אצל בני חת דכתיב (בראשית כ"ג י"ב) וישתחו אברהם לפני עם הארץ, ולמה לא פירש"י שם את הדרש מכאן שמודים על בשורה טובה.

ומבאר, דהנה לפעמים נמשך לאדם עגמת נפש משמחת חבירו, כגון מי שרוצה לשדך את בתו או בנו עם פלוני חבירו, ושולח שדכן לדבר על כך ותקוותו הוא שהשידוך יגיע לידי גמר, ולבסוף חבירו משתדך עם אדם אחר, וכמובן שהאדם הנ"ל שהשתוקק לשידוך זה יש לו קצת כאב לב למה חבירו לא הסכים לשדך עמו אלא עם אדם אחר, **והתורה באה ללמדנו שאעפ"כ צריך האדם שישמח לבו בשמחת חבירו שזכה לשדך את בנו.**

וכמו שמצינו אצל אליעזר עבד אברהם שאע"פ שרצה ליתן את בתו ליצחק והשתוקק כל ימיו לדבר זה, וסוכ"ס הוא היה

טובה באדם שראוי להללו בהתורה הקדושה, משא"כ בהלל והודיה שאמרו ישראל הקב"ה על גאולתם, היה זה על הגאולה של עצמם, ומאי רבותא היא, עכתודה"ק.

היינו שאפילו למ"ד שיתרו בא לאחר מתן תורה, מ"מ כתבה התוה"ק ענין ההודאה של יתרו לפני פרשת מתן תורה, **ללמדנו כי לפני שמקבלים את התורה צריך שיהיה לאדם הענין של הערבות לשני ולשמוח ולהודות על הטובה של הזולת** כמו שיתרו שש ושמח בטובת בני ישראל, וזהו כוונת דברי הגמ' שהודיה כזו כמו של יתרו לא אמרו עד עתה משה ובנ"י.

ואפשר להוסיף ע"ז את דברי הקרן לדוד (פר' חיי שרה, בד"ה ויהי כאשר שמע עבד אברהם), דהנה **בשליחות אליעזר עבד אברהם ליקח את רבקה ליצחק** כתיב (בראשית כ"ד נ"א-נ"ב) הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדניך כאשר דבר ה', ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה לה', פירש"י, **מכאן שמודים**

מי שדלה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אבל אברהם אבינו לא הסכים לכך כמבואר בחז"ל (רש"י בראשית כ"ד ל"ט, ומקורו בב"ר נ"ט ט), דאמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארוך, ואין ארוך מתדבק בברוך, ושלח את אליעזר לחפש שידוך ממשפחתו, וכששמע מפי לבן ובתואל שאומרים הנה רבקה לפניך קח ולך שהם מסכימים להשידוך מיד ויקוד האיש וישתחו לה'.

וזה כוונת רש"י בדרש כאן אצל אליעזר מכאן שמודים על בשורה טובה, **כי אליעזר הודה להקב"ה על בשורת השידוך ליצחק אע"פ שהיה לו קצת מורת רוח** שהוא בעצמו רצה שידוך זה, ועוד יותר הרי הוא ראה עכשיו מי הם המחותרים שאברהם רוצה להשתדך עמהם, לבן ובתואל, ובכ"ז הודה לה'.

אבל בשעה שגילתה רבקה לאליעזר על הבאר שהיא ממשפחה של אברהם והשתחוה לה', זה היה על שהצליח ה' דרכו ומצא מבוקשו ללא טורח בפעם הראשון

ששאל, וכן אצל אברהם אבינו השתחוה לעם הארץ להודות להם על טובת לבם שנתנו לו רשות לקבור את שרה, אבל אצל המעשה של הסכמת לבן ובתואל להשידוך **השתחוה אליעזר להודות לה' על טובתו של אברהם**, וזה לימוד לנו שבכל אופן צריך להודות על כל בשורה טובה, ולכן נכתבה פרשה זו לפני פרשת קבלה"ת.

ושמעתי מידידי הרב רבי דוד ענגלמאן שליט"א **ביאור נפלא** בשם הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל (ראש ישיבת מיר) לבאר את הפסוק (שמות י"ח ח') ויספר משה לחותנו, פרש"י **למשוך את לבו לקרבו לתורה**, והלא רש"י (פסוק ב' בד"ה אל המדבר) כ' וז"ל, אף אנו יודעים שבמדבר היה, אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב, שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לבו לצאת אל המדבר מקום תהו, לשמוע דברי תורה, הרי רואים שמטרת הגעתו של יתרו היה מחביבות התוה"ק, וא"כ למה פירש רש"י שמשך דבר עם יתרו כדי למשוך את לבו לקרבו לתורה.

הגר"ש נרעד ונרעש, בראותו את רבו ראש הישיבה יושב במקום כה דחוק, ומיד פנה לראש ישיבה ואמר לו שזה אינו דרך ארץ שהוא יושב בערשט'ע קלא'ס ורבו יושב במקום כזה, הוא רוצה מיד להחליף את המקומות שהראש ישיבה יעבור לערשט'ע קלא'ס והוא יתיישב כאן במקומו.

וענה לו רבי שמואל בתמהון, האם אני מחפש לשבת בערשט'ע קלאס, אני מחפש חברותא לשבת וללמוד, ולכן קח נא את הגוי היושב לצידי ותן לו את מקומך בערשט'ע קלא'ס, ואתה בא שב לידי ונלמוד ביחד כמה שעות בחברותא, וכמובן ברירה אחרת לא היתה לו לאותו תלמיד ושמע לקול רבו, והגוי הלך לשבת בערשט'ע קלא'ס והוא התיישב ללמוד בחברותא כמה שעות עם הראש ישיבה.

וכמו"כ אנו שבכל יום ראשון עוזבים את עניני העולם הזה ובאים לביהמ"ד ללמוד את התורה הקדושה, זה הערשט'ע קלאס האמיתי והמקום הכי יקר וחשוב לכל יהודי.

ומבאר שכוונת משה היתה לומר ליתרו שלכאורה הנך חושב שעזבת את כל הכבוד והתענוגים והיית ברומו של עולם, ובאת במסירות נפש למקום תוהו ובוהו כדי ללמוד תורה, ע"ז אמר לו משה שדבר זה טעות הוא בידך, אלא המקום הכי חשוב ביותר הוא כאן במדבר מקום של תורה, וכדכתיב (שמות י"ה ז') ויבאו האהלה, ובתרגום יונתן מתרגם, ואתו למשכן בית אולפנא, היינו, בית המדרש, שכאן בבית המדרש זה המקום הכי חשוב ויקר מכל מנעמי עולם הזה.

וסיפר לי עובדא נוראה ששמע על הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, שפעם אחת נסע לארץ ישראל, ומקום ישיבתו בעראפלא'ן היה באחד מהכסאות בסוף העראפלא'ן שנמכרים בזול, וכדרכו בקודש הוציא גמרא והתעמק בלימודו כמה שעות בהתמדה עצומה, והנה אחד מהנוסעים אשר מקומו היה בערשט'ע קלא'ס קם ממקומו להליכה בין הנוסעים עד סוף העראפלא'ן, וכשהגיע לסוף ההליכה עד מקומו של

שיעור הלכה

יום ראשון פרשת בשלח ד' שבט תשפ"ה

בגדר יסוד איסור מקח וממכר בשבת

המג"א (סי' ש"ו ס"ק ט"ו) כ' מקח וממכר אחד בפה ואחד במסירה אסור [בשבת], גזירה שמא יכתוב, ומקורו הוא מהרמב"ם (הל' שבת פכ"ג הל' י"ב), שכ' וכן אסור לקנות ולמכור ולשכור ולהשכיר, גזירה שמא יכתוב, ע"כ.

ומתוכן דבריהם לא מבורר מה הוא ענין הכתיבה בזמן המקח וממכר, והנה רש"י בגמ' ביצה (דף ל"ז. ד"ה משום מקח וממכר) כ' וז"ל, אי נמי מקח וממכר אתי לידי כתיבת שטרי מכירה, ואם תאמר הויא לה גזירה לגזירה, כולה חדא גזירה היא, עכ"ל.

היינו שאיסור מקח וממכר בשבת גזרו רבנן לאיסור דשמא יכשל ויכתוב את שטר המכירה ויעבור על איסור דאורייתא.

האם מותר ליקח בשבת איזה דבר הנצרך לו מהחנוני או מהשמש בביהמ"ד.

והנה רואים אנו שיש אופנים שהתירו מקח וממכר בשבת, כגון שלוקחים משמש ביהמ"ד בשבת דברי מאכל ומשתה וחפצים שחסרים לו ומשלם לו לאחר השבת ולא אסרו דבר זה, וצ"ב דהרי הלוקח מתחייב לשלם לו לאחר השבת, ויש כאן חשש גדול שמא החנוני או השמש יכתוב את החוב בשבת, ולמה התירו זאת.

המחבר בשו"ע (סי' שכ"ג סעי' ג-ד) מותר לומר לחבירו תן לי ביצים ואגוזים במנין, מותר לומר לחנוני תן לי ד' ביצים וה' רמונים, ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים ולא סכום מדה,

ולא סכום מנין, לומר הרי שיש לך בידי חמישים אגוזים תן לי חמישים אחרים והרי יש לך בידי מאה, ע"כ, ובמג"א (ס"ק ג') כ' **הטעם שמותר לומר מנין**, שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו לידע כמה הוא נוטל, שלא יטול אלא כדי הצורך, הלכך לא מוכח כמקח וממכר, ע"כ.

ומקורו הוא מדברי הגמ' (ביצה כ"ט:) דאיתא, הולך אדם וכו', אצל נחתום הרגיל אצלו ואומר לו **תן לי ככר אחד או גלוסקא אחת ואצל חנוני הרגיל ואומר לו תן לי עשרים ביצים וכו' ובלבד שלא יזכיר לו סכום מדה**, ר' שמעון בן אלעזר אומר ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח, ע"כ.

ומדבריהם למדנו שאע"פ שכשהוא לוקח מאכל זה לביתו הוא מתחייב לשלם לו להנחתום והחנוני לאחר השבת וא"כ הרי חל על דבר זה שם מקח וממכר, אבל מכיון שאינו משלם לו בשבת עצמה ולא הזכיר כלל שם דמים, מותר לעשות זאת בשבת, **אבל בעיני ב' תנאים בדבר להיתר**, א. שאינו מזכיר כלל שם ממון, ב. שלא יאמר כלל לשון מכירה, אלא לשון נתינה - תן לי (א"ר שלטי גבורים), ובלא"ה יש איסור מדרבנן משום גזירה דמקח וממכר.

וא"כ הא דמתירין ליקח בשבת מהשמש את מה שהוא צריך, אין בזה איסור של מקח וממכר כשאינו מזכיר ממון ולשון מכירה.

ובשו"ע הרב (סי' שכ"ג סעי' א') מחדש בהלכה זו **חידוש גדול**, וז"ל, מותר לומר לחבירו בשבת מלא לי כלי זה משקה פלוני והשקיני, **ואשלם לך אחר השבת**, ע"כ, היינו דס"ל דאמנם הלשון 'מכור לי' או הזכרת שם ממון אסור, אבל כשאומר ואשלם לך אחר השבת מותר, **והרבה מהפוסקים תמהו עליו**, ובס' שבת בשבתו מבאר דצריך לומר דס"ל דדוקא אם אמר הלשון 'מכור לי' שזה קאי על מה שהוא עושה בשבת עצמו וחל עליו יותר שם מקח וממכר אסור, אבל כשאומר ואשלם לך אחר השבת, ואינו מדבר מה שנעשה בשבת, אינו דומה למו"מ ומותר.

אבל הערוך השולחן חולק עליו וכ' (סי' שכ"ג סעי' א') וז"ל, דבר ידוע שמקח וממכר אסור בשבת ויו"ט, ורק בדרך בקשה יכול לבקש מחבירו מה שנחסר לו בשבת אוכלין ומשקין, ואפילו מחנוני יכול לבקש סתם, תן לי אוכל זה או משקה זה, אע"פ ששניהם יודעים שאחר השבת ישלם לו בעד זה, מ"מ עתה אין זה בגדר מקח וממכר, וראיתי להגרש"ז בשו"ע שלו שכתב מותר לומר 'ואשלם לך', עי"ש, ולא ידעתי מנ"ל הא, כי בודאי להזכיר תשלומין אסור, כדמשמע מהרמב"ם ומכל הפוסקים, עכ"ל.

אמנם מלשון הטור (סי' תקי"ז) שכ' וז"ל, ובלבד שלא יזכיר לו וכו', ולא סכום דמים לומר אטול כך וכך ואשלם לך **דינר** יש משמעות כחידושו של דברי השו"ע הרב, דהרי נקט לאיסור רק אם אומר במפורש דינר, אבל אם אומר רק ואשלם לך מותר, וכתבו הפוסקים דאע"פ שיכולים לסמוך על היתר זה מ"מ יש מקום להחמיר בזה.

ופשוט הוא, כי ההיתר ליקח בשבת מהשמש ביהכנס"ס מה שהוא צריך באופן שאינו מזכיר סכום דמים וגם אינו אומר מכור לי, הוא לא רק בדברי מאכל ומשקה, אלא גם בשאר כלים וחפצים שהוא צריך להם בשבת והשמש מוכרם, מותר ליקח ממנו אם הם לצורך שבת.

האם מותר לקנות בשבת אצל חנות של נכרי.

הנה בתוס' (ביצה כ"ט: בד"ה אצל חנוני הרגיל אצלו) כ' וז"ל, בין אם הוא נכרי בין אם הוא ישראל דאין לחלק, וכן משמע מלשון השו"ע (סי' תקי"ז סעי' א') דההיתר ליקח בשבת מחנוני, הוא בין בישראל ובין בנכרי.

וצ"ב דהרי אצל ישראל ביארנו לעיל שיש ב' תנאי היתר ליקח מהחנוני, והם כשאינו אומר בלשון מכירה אלא בלשון נתינה וכן שאינו מזכיר כלל שם ממון, וא"כ אצל נכרי אפילו אם ידקדק לומר רק בלשון זה אבל הנכרי הרי כן יאמר לו בלשון מכירה וממון, וכן לפעמים ימדוד בשקילה מה שהישראל לוקח, וכמו"כ מסתמא יכתוב בפנקסו מה שהישראל חייב לו, ולמה מותר הדבר.

ומב' בשו"ת לבושי מרדכי (סי' נ"ד) דהטעם הוא מכיון שהנכרי אינו עושה כן לצורך ישראל אלא לצורך עצמו כדי שידע כמה לגבות מהישראל לאחר השבת, לכן אינו מיקרי מקח וממכר לישראל ומותר, וכן כ' הנודע ביהודא (מה"ת או"ח סי' צ"ה) וז"ל, מעשים בכל יום שקונים שֶׁכָּר מנכרי בשבת ויו"ט, והנכרי מודדו ומצמצם המדה, ומ"מ מותר, ע"כ, וכמבואר לעיל שכל זה הוא רק כשהישראל אומר זאת באופן המותר.

וייש לדעת, כי אסור לומר להחנוני בשבת את מספר הקרעדי'ט קארד שלו, דעי"ז עושה את התשלום בשבת עצמו, ועובר על האיסור של מקח וממכר בשבת.

ובאופן שהוא לצורך חולה כזה שמותר לעבור בשבילו על איסור דרבנן כדי לרפאותו, והדרא'ג סטא'ר של הנכרי אינו מוכן ליתן את המעדעס'ין בשבת אלא אם יאמר לו את מספר הקרעדי'ט קארד, **באופן זה מותר לומר**, כי הרי האיסור כאן הוא רק דרבנן, והרי התירו לעבור על שבות בחולה כזה.

האם מותר לחנוני ישראל למכור לנכרי בשבת

הנדון הוא אפילו אם הישראל לא יקח שום תשלום בשבת מהנכרי ולא יעשה שום מלאכה בשבת אודות מכירה זה, אלא יתן לנכרי את מה שהוא צריך מחנותו או מביתו.

ומב' במשנ"ב (סי' ת"ק ס"ק ז' בשם הלבוש) **דלא התירו חז"ל דבר זה אלא לצורך ישראל** כשהוא צריך למאכל ולמשתה בשבת או כל חפץ שהוא לצורך השבת, והנאתו הוא לצורך השבת, אבל לצורך נכרי לא התירו חז"ל דבר זה, וזה נכלל באיסור של מקח וממכר אפילו אם הוא עושה זאת בתנאי ההיתר כדלעיל, וכן משמע במג"א (סי' רנ"ב ס"ק ה' בשם המרדכי) דיש להחמיר לא למכור לנכרי שום דבר בשבת באיזה אופן שיהיה.

האם מותר לישראל להניח ווענדינ'ג מאשין ברשות הרבים שיפעל גם בשבת

נידון השאלה הוא, שהרי מאשין זה מונח ברשות הרבים ובשבת הנכרים העוברים ושבים לוקחים ממאשין זה מאכל או משתה או שאר חפצים ע"י שמכניסים למאשין את

התשלום עבורו, והרי ביארנו שאסור לישראל למכור לנכרי בשבת בכל אופן שהוא, וכש"כ כאן שהנכרי משלם את המעות לישראל בעצם יום השבת, ולכאורה הדבר אסור.

והנה המחבר בשו"ע (סי' רמ"ה סעי' ה') כ' מותר לישראל ליתן סחורה [מערב שבת] לאינו יהודי למכור אם קצץ לו שכר, ובלבד שלא יאמר לו מכור בשבת, היינו, **שהישראל יכול ליתן לנכרי סחורה לפני השבת למכור ואע"פ שלפעמים מוכרו הנכרי בשבת**, וכל זה הוא רק אם הישראל קצץ לנכרי את השכר טירחא על מה שהוא מוכר או שיתן לו חלק מהריוח של המכירה (דאז אמרינן אדעתיה דנפשיה קעביד ואינו כשלוחו), ובלבד שלא יאמר לו הישראל מכור אותו בשבת, וכ"כ בשו"ע (סי' ש"ז סעי' ד') מותר לתת לאינו יהודי מעות מערב שבת לקנות לו, ובלבד שלא יאמר לו קנה בשבת.

היוצא לנו מדברי השו"ע, דאף שיתכן שהנכרי ימכור את הסחורה בשבת מ"מ אם לישראל אין שום שייכות וקשר לעצם המכירה של הנכרי בשבת כי לא סיכם עם הנכרי שום דבר בזמני המכירה, הדבר מותר.

המהרש"ג (ח"ב סי' קי"ז) כ' שמדברי השו"ע הנ"ל **מוכה להתיר הווענדינ'ג מאשין של ישראל ברה"ר לפעול גם בשבת**, כי הרי הישראל הניח את המאשין למכור את הדברים בכל ימות השבוע ולא אמר לנכרי כלל שיקנה דוקא בשבת, ולכן מה שהנכרי קונה בשבת אין לישראל שום שייכות וקשר על הישראל, ולכן הדבר מותר.

אמנם בהפוסקים כתבו דלכאורה יש נפק"מ ביניהם, דבאופן שכ' המחבר שהישראל נותן מער"ש להנכרי שימכור את סחורתו, יש אדם היינו הנכרי שמתעסק בו והוא עומד בין הישראל שמוכר את סחורתו לבין הקונה הנכרי שקנאו בשבת, ולכן היתרו זאת מהטעם שאין המכירה נקראת כלל על שם הישראל, **משא"כ במאשין של הישראל** שאין שום אדם אחר המפריד בין המוכר הישראל לבין הנכרי הקונה בשבת, והכל יודעים שזה של היהודי, אז יתכן שיש לאסור דבר זה, **ואכן המנחת יצחק** (ח"ג סי' ל"ד) **והשבט הלוי** (ח"ה סי' כ"ה, ח"י סי' נ"ז) **מצדדים להחמיר בזה**.

וכתבו הפוסקים דאפילו לדעת המצדדים לאסור למכור בשבת חפצים דרך הווענדינ'ג מאש'ין שמונח ברה"ר, אבל כהיום הרבה יהודים מוכרים חפציהם **ע"י עמעזא'ן באופן המבואר להלן, לכאורה מותר**, והטעם כי אע"פ שהסחורה של היהודי מונחים אצל האוצר של עמעזא'ן והם עדיין של היהודי, מ"מ זה דומה למה שכ' המחבר בס' רמ"ה דמותר לישראל ליתן סחורה לנכרי למכור, ובלבד שלא יאמר לו מכור בשבת, והכא נמי בעמעזא'ן שנותן את הסחורה להאמעזא'ן למכרו ואינו אומר לו מכור לי בשבת וגם אין המוכר היהודי יכול לחייב את עמעזא'ן למכור סחורתו מיד באותו היום, ואפילו שעמעזא'ן משתדל למכור את הסחורה באותו יום ולפעמים זה בשבת עצמה, **אין לזה שום שייכות ליהודי המוכר, ולכן הדבר מותר לכו"ע.**

אבל יש בהפוסקים שכתבו שלהלכה מסתבר יותר דעת המתירים בהווענדינ'ג מאש'ין, וכן הורה החזון איש להיתר בהווענגינ'ג מאש'ין.

ובהרבה אחרונים כתבו דאף שמעיקר הדין לא מצינו איסור בזה, **מ"מ יש להחמיר מטעם זילותא דשבת**, וז"ל שו"ת חלקת יעקב (סי' ע), **על זה נאמר חכמים הזהרו בדבריכם**, בזמן שהטעכני'ק צועד קדימה וכו', ואם נזלזל בקדושת שבת בהיתרים של הטעכני'ק משום שהכל נעשה מעצמו, יוצמח מזה חילול שבת גדול, שאדם בשבתו בביהמ"ד או על שולחנו בסעודת שבת ומנגן זמירות לכבוד שבת, ועסקו עובד בשבת עבורו כבימות החול, ע"כ, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ל"ט-מ) דכיון דע"ז יכול לעשות מסחרים כל שבעת ימים במקום ששה ימים, טוב להחמיר, ע"כ.

כ"ק זקני זצ"ל בס' שו"ת כונת הלב (סי' ה) מביא שאלה אודות הדירות המושכרות לנכרים ע"י הבעה"ב שהוא יהודי, ויש לו מקום מיוחד בבית זה שיש בו ווא'ש מאש'ין שמשמש לכל הדריים בבנין זה, ונעשה באופן שלא יוכלו להשתמש עם הווא'ש מאש'ין כי אם ע"י נתינת מטבע לתוך חור המיוחד לכך שע"ז נפתח המאש'ין לכבס בו באופן אטומאטי'ק וזה הרווח הוא של הבעה"ב היהודי, האם יש היתר שיניח הבעה"ב היהודי להשתמש בו הנכרים גם בשבת.

ומביא שם בשם ס' שמן המאור לאחיו הגאון רבי שמעון זצ"ל הי"ד (אב"ד לעכניץ). **שרוצה לצדד להתיר** בדין העמדת המאשין'ן האוטומאטי'ק (ווענדינג מאשין) ברשות הרבים והרוצה ליקח סחורות מהמאשין'ן לוקח אותם ע"י נתינת מטבע כידוע, דלא שייך בזה משום מקח וממכר בשבת, ומהטעם שביארנו לעיל שדומה לדין המובא בשו"ע (סי' רמ"ד סעי' ה', וסי' ש"ז סעי' ד').

ומסיים כ"ק זקני זצ"ל, ונראה לפענ"ד דגם בנידון דידן עכ"פ דמי למקח וממכר ושכירות בשבת, ונראה פשוט דעכ"פ מתחזי כשכר שבת שלא בהבלעה ואסור, וגם אם נבוא להקל בזה א"כ יהיה נעשה מזה קביעות, שבימינו אלה ישנם הרבה חנויות שמוכרים הרבה מיני סחורות ע"י אוטומאטי'ק ואין הקונה רואה את המוכר, וא"כ יאמרו ג"כ שכל החנויות כאלו יוכלו להיות פתוחים בשבת, ומעשהו בשבת כמעשהו בחול, ומקולות כאלו יוכלו לבוא לידי הירוס גמור ח"ו במקח וממכר ושכירות בשבת, וידועים דברי מרן החת"ס זי"ע דמקח וממכר בקביעות הוה איסור דאורייתא, **ע"כ אין להקל בנדון שהתחלנו, כלל וכלל, ע"כ דבה"ק, עי"ש.**

